

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum

Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.

Band: - (1751)

Heft: 21

Artikel: Observationes sacrae

Autor: Steckius, J.R.

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394689>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 21.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

(*) OBSERVATIONES SACRAE.

ARGUMENTUM.

§. I. Verbi ἐπιλόγειαν Syntaxis ac usus apud Patres Græcos eccles. declaratur. §. II. Verbi ὑποφέρειν usum indicat, & de Inferorum CLIMATIBUS ex mente veterum disputat, eaque Diademata aliquando dicta esse observat. §. III. Sistit exempla animarum precibus ex inferis (non e Purgatorio) liberatarum. §. IV. Notat doctiss. GRABE παρερμηνείαν in Actis Theclæ Martyris. §. V. Medicinam adfert loco B. CLEMENTIS corrupto. §. VI. Locus B. IGNATII explicatur. §. VII. Alteri loco ex B. IGNATII Martyrio lux affunditur. §. VIII. Locus JUSTINI. M. emendatur, & doctiss. GRABII correctio rejicitur. §. IX. Locus IRENÆI de origine & usu Jejunii Paschalis stati hactenus perperam intellectus, restituuntur & exponitur.

I.

B. CLEMENS in *Epistola nomine Ecclesiæ Romanæ ad Ecclesiam Corinthi scripta*, quam Eusebius (H. E. Lib. III. C. XVI. jure optimo μεγάλην τε καὶ θαυμασίαν, item (Lib. V. C. VI.) inavolatim vocat. §. I. laudat Corinthiorum anteactam πολιτείαν, ac inter alia juvenum institutionem; ait enim νέοις τε μέτρα καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπειργότε h. e. juvenibus ut moderata & honesta seʃtarentur, mandabatis. Erant Viri

C 2

Docti

(*) Debemus has Observationes Virio pl. Vener. & Clariss. J. R. STECKIO, V. D. M. Ecclesiæ, quæ in Teuffelen colligitur, Pastori, nec non Classis Nidovensis Decano dignissimo: cuius etiam eruditas Observationes plurimas vide TEMP. HELV. Tom. V. passim insertas.

Docti quibus verbum ἐπιγέπω cum dandi casu, pro jubeo, mando, magnopere suspectum erat. Quod sane non mirum, cum in probatissimis Auctoribus vix ac ne vix hac significatione occurrat: At Scriptorum Ecclesiasticorum alia est ratio, in quibus id verbum cum dativo constructum pro πελεύω haud raro usurpatur. Probe memini me quondam in Photii Bibliotheca hujusmodi exemplum notasse; verum cum id jam non sit ad manus, aliud proferam ex CONSTITUTIONIBUS sic dictis APOSTOLICIS lib. II. cap. XX. ubi hæc leguntur: *Sicut Dominus Deus bonus Pater noster qui . . filium suum Pastorem bonum . . misit ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐάσαι τὰ ἐννενίκοντα εννέα, mandans ei relinquere &c.* hinc iidem Auctores verbum πελεύω adhibent pro ἐπιγέπω permitto, cuius exemplum suppeditat idem Constitut. liber; Loquitur enim nomine Apostolorum lib. VI. c. XVII. in fine & edicit ςδενὶ ἐν τῷ κλήρῳ πελεύομεν ἢ ἔταιροις ἢ ὄικετιν κ. λ. λαμβάνειν. i. e. Nemini Clericorum permittimus &c.

II. De Christi sanguine effuso affirmat. B. CLEMENS §. VII. Quod παντὶ τῷ κόσμῳ μελανοίας χάριν ὑπήνεγκεν vertit interpres, toti mundo pænitentiae gratiam obtulit. Sed cum ὑποθέρω idem sit ac προφέτω, melius redditur protulit vel in medium attulit. Verum hoc leve est & exigui momenti. Transemus ad alia.

Idem §. XX. magnifice loquitur de divina Mundi gubernatione, cui etiam ut par est, subjicit, abyssorum investigabilia & νεράρερων ἀνευδιήγητα κρίματα. Felicissime textum restituit qui legit κλίματα
ractus

tractus inenarrabiles. Nemo fere est qui nesciat, Climata apud Geographos telluris quasi fascias esse, intra duos parallelos contentas: Noster autem loquitur de *Climatibus negligens Inferorum vel Subterraneis*, ad instar eorum quae in terrae superficie notantur; Qui inferorum tractus, non inepte in SS. Perpetuae & Felicitatis Passione, vocantur *Diadema*, quod enim græce *Diadema*, id latine est *fascia*; a *diademœ circumligo*. Sed præstat ipsa Passio-
 nis verba adducere: ait ibi (§. VII.) *Perpetua* se in *Oromate* i. e. *Visione* vidisse *Dinocratem* fratrem suum jam pridem mortuum, exeuntem de loco tenebroso, (ubi & *Complures* erant) æstuantem & sitiensem valde &c. deinde addit & inter me & illum grande erat diadema, ita ut uterque ad invicem accedere non possemus. Ex quibus patet *Climata* hæc, ex vetusta Gentilium & Christianorum Philosophia, incolis nequaquam fuisse destituta; affirmat enim *Perpetua*, quod ibi *complures* fuerint: quippe illis, teste coævo *Tertulliano*, deputabatur & *Sinus Abrahæ*, ubi *justorum Refrigerium*; & *locus tormentorum*; quamvis magnum intercedat regiones istas profundum, & transitum utrumque prohibens. Haud dubie Veteres Christianorum, non dissimilante *Tertulliano* (*contra Marcion.* lib. IV.) hæc ab *Ethnicis* hauserunt. Verum posterior ætas longius processit; Curaque & diligentia Scholasticorum effectum est, ut *neglegens* illa *Climata*, ab ipsis *limbi* vocata, longe frequentiora evaderent, nam unanimi consensu docent; quatuor esse tractus vel regiones, in quibus animæ mortuorum commorantur, nempe omnium infirmam, ubi dæmones & animæ damnatae; Supra hanc, ubi animæ purgantur; deinde ubi habitant animæ mor-

tuorum in solo peccato originali; postremo esse regionem, incolis nunc vacuam, qua olim animæ Patriarcharum degebant, quæque in Evangelio nominetur *Sinus Abrahæ*. Hem! quam accurate isti homines omnia hæc subterranea pernoscunt? interim tamen horum Inferorum Geographia a Tertulliani toto, quod ajunt, Cœlo discrepat: Is enim *Tertullianus* regionem quæ sub nomine *Sinus Abrahæ* venit, ut valde suo ævo frequentem & incolis refertam prædicat; quippe in qua *Refrigerium animabus justorum*, donec *Consumatio rerum*, resurrectionem omnium plenitudine mercedis expungat: imo tempore ejus duæ Regiones, nimirum ubi animæ purgantur, & altera ubi commorantur in solo peccato originali mortui, nondum detectæ erant. Si quis autem nostro *Clementi* talia affingeret, næ is falleretur, non enim fuit tanti acuminis Vir, sed paululum simplicior, quippe Apostolorum φοιτηῖς· itaque per νερέων ολίμαλα intelligebat Mundum subterraneum physicum, per varios tractus divisum, in quo sane multa mirabilia naturæ continentur, plurima etiam quæ ad omnium notitiam nunquam pervenere; qui profecto juxta aspectabilem τοῖς αὐτοῖς συνέχειαι προσάγμασιν. h. e. eisdem providentiae divinæ Legibus constringitur.

III. Cum inciderit mentio PASSIONIS PERPETUÆ forte operæ pretium erit observare insigne Exemplum animæ precibus ex inferis reductæ in Dinocrate, qui puer septennis gangræna extinctus obiit, ac precibus Perpetuæ Sororis Oromate monitæ gehennæ tormentis ereptus fuit. Plurima enim suadent, tormenta ab eo in loco tenebroso

broso perpeſſa, minime ad purgatorium pertine-
 re; Secus ac alibi, etſi cum repugnantia quadam
 statui. Suadent id ſequentia. 1.) In Paſſione ſu-
 pra dictæ Martyris nullum pueri Dinocratis bap-
 tismi vel Christianiſmi extat monumentum; etſi
 Perpetua curioſe recenſeat paternæ familiæ ſta-
 tum, ſaltem quoad Christianiſmum. 2.) Universa
 memorati pueri ſcena plene adaptata eſt parabolæ
 diuitiis eپulonis & Lazari Luc. XVI. ut cuivis le-
 genti patebit. At quis dicet Epuloniſ tormenta
 purgatoria tantum fuifſe? 3.) Perpetuae Martyris
 ævo purgatorium ignotum erat; Saltem Tertullia-
 nus ejusdem ſeculi ſcriptor, qui primus hujus Paſ-
 ſionis mentionem facit, forte etiam Elogii fronti-
 ſpicio ornavit, Ecclesiæque propinavit; binas
 tantum Commorationes ſubterraneas vel anima-
 rum receptacula novit, ut ex ſupra allegatis pa-
 lam eſt. 4.) Cum itaque Perpetua de Purgatorio
 cogitare non poſſet, habuit illa tamen exemplum
 vetuſtum precum ex gehenna redimentium, Thec-
 la nimirum, muliebris Sexus Protomartyris, cu-
 juſ Acta etiam apud Latinos, teſte Tertulliano,
 tunc temporis celebrata erant. Ea Thecla exora-
 ta a Thryphena nobili foemina, in cuius Custo-
 dia illa poſita magnis mactata ſuit officiis, pro
 Falconilla Thryphenæ filia in Ethniciſmo mortua
 preces ad Deum fudit, ut transferatur in locum
 refrigerii; efflagitabat autem hoc mater a Thecla,
 monitu umbræ filiæ mortuæ. Agnosce quæſo
 archetypum? Cæterum nec Thecla petitioni de-
 ſuit, nec precibus ejus felix eventus; ut ejus Acta
 (apud Doct. GRABE Spicileg. Patrum I. Sec.) do-
 cent.

IV. Occasione *Actorum Theclæ* notare lubet,
 Doctiss. GRABE statim in hujus libelli limine male
 Auctoris mentem percepisse vel saltem obscure
 reddidisse. Sed præstat Auctoris narrationem au-
 dire, qui ita incipit: „Adscendente Paulo Iconi-
 „, um post fugam ab Antiochia, adjunxere se ei
 „, comites Demas & Hermogenes ærarius, Viri
 „, pleni hypocriseos, Paulus vero solam Dei bo-
 „, nitatem respiciens ὡδὲν φαῦλον ἐποίει. Vertit
 „, Grabe nihil mali faciebat.„ Quanto melius ve-
 tuts Interpres semibarbarus qui reddit, *nihil mali*
de illis suspicabatur; sed diligebat eos valde. Reapse
 enim Auctor id vult; Paulum nil in malam par-
 tem sumisse propter sinceram dilectionem, qua
 eos prosequebatur.

V. Sed ut redeat Stylus ad B. CLEMENTEM:
 is §. XLII. disserit, quomodo Apostoli Evan-
 gelii Ministerium constituerint; Ait enim Aposto-
 los per regiones & urbes verbum Dei prædicant-
 tes, primitias ministerii sui, Episcopos & Diaconos
 credentium constituisse, deinde, (postquam
 §. seq. docuisset id factum fuisse ad veteris Eccle-
 siæ judaicæ imitationem;) §. XLIV. affirmat A-
 postolos ipsos Evangelii ministros ob id constituisse
 ne contentio oriatur ἐπὶ τῷ ὄντος τῆς Ἐπισκοπῆς,
 ac postquam semel constituisserint μέλαχνὴν ἐπινομὴν
 dedisse. Magno conamine laborarunt Viri docti
 cum in explicatione, tum in correctione vocis
 ἐπινομῆς, tam infelici & frustraneo eventu, ut alii
 utrumque pro desperato habuerint; Reapse qui-
 dem interpretatio vocis nihili irrito conamine
 instituitur, correctio vero ejus plane non ita dif-
 facilis, nedum pro desperata censenda est, cum

met-

metathesis unius litteræ rem restituat: itaque scribi & legi oportet, non ἐπιμονὴν sed ἐπιμονὴν δεδώκασιν, ut diceret τὸ ἐπίμονον δεδώκασι. Est enim ἐπιμονὴ continuatio vel duratrix firmitas; qua significazione Plutarchus (*de fera Numin. Vindict.*) dicit ἐπιμονὴν τῆς ψυχῆς quod alias etiam διαιμονὴν vocat. Dederunt autem Apostoli hanc ἐπιμονὴν i.e. stabilem continuationem per Cooptationem, jubendo, ut in defunctorum locum alii succedant: prout ipse Clemens explicat.

VI. Cum B. IGNATIUS Patrum sit vetustissimus qui exsortium Episcoporum faciat mentionem; haud abs re erit lecum ex eo proferre, saepissime quidem ventilatum, hactenus tamen, ut opinor, in versione non plene redditum. In *Epistola ad Magnesios* non interpolata, Ignatius laudat *Damam* Magnesiorum Episcopum virum juvenem; Hortatur etiam Magnesios (§. 2.) ut eum propter suam juventutem non minoris faciant, sed debito honore prosequantur: Verba S. Martyris ita sonant; Καὶ ὑμῖν δὲ πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἀλιτρᾷ τῷ Ἐπισκόπῳ. ἀλλὰ κατὰ δύναμιν Θεῷ Πατρὸς πᾶσαν ἐνθροπὸν αὐτῷ ἀπονέμειν· καθὼς ἔχων καὶ τὰς αὐγίας Πρεσβύτερος καὶ προσειληφότας τὴν Φαινομένην νεωλεξικὴν τάξιν. ἀλλ' ὡς φρονίμιας ἐν Θεῷ συγχωρεῖταις αὐτῷ. h. e. secundum veterem Interpretem; Sed ἔτος decet non conti aetate Episcopi; sed secundum virtutem Dei Patris reverentiam ei tribuere: sicut cognovi ἄγιος Presbyteros, non asserentes apparentem juniores ordinem; sed ut prudentes in Deo, concedentes ipsi. Quae versio non est indocta; συγχρᾶσθαι reddit Conti h. e. promiscue uti & per consequens, non debita reverentia. Νεωλεξικὴν τάξιν

τάξιν per juniores ordinem ad designandum eum qui per aetatem junioribus accensetur, aut ordinationem juvenis. Quid autem Interpres intelligat per τὸ προσειληφότας non assumentes fateor me non intelligere; nisi forte per ellipsis voluerit dicere, non (in mentem) assumentes: Prout προσλαμβάνω explicatur per πρὸς νῦν λαμβάνω in animum sumo, HESYCH. πρόσληψις, γνῶσις. SUIDAS προσειλήψεσθαι. ὑπέλαθον, ἐνόχη. Quicum convenit Interpolator vertens τὴν ἀφορῶντας νεότηλα. Juventutem non resipientes: Quem sensum verbi haec tenus secuti sunt Ignatii editores. Est tamen alia hujus verbi significatio ex stadio desumpta, haud paulo, opinor, aptior; qua προσλαμβάνω notat Cursu praevertto. Lexicographus haud ignobilis: προσλαμβάνω. κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν δρομέων, ὅταν παρελαύνωσιν ἀλλήλας οἱ δρομεῖς προβέχοντες. i. e. proprie dicitur de Cursoribus, quando Cursores se invicem praecurrente antevertunt. Ac si B. Martyr dicat: *Sicut cognovi nec sanctos Seniores (Ecclesiæ) prævertisse (vel antevertere tentasse) Virum, quantum ad apparentiam, junioris ordinis; Sed ut prudentes, (non prudentia stadii secularis, verum) in Deo, ipsi cessisse.*

VII. In ejusdem IGNATII Martyrio occurrit locus multo infeliciori fato ab Interpretibus exceptus; extat is §. VII. ubi refertur S. Ignatii socios, statim post gloriosum vitae suæ exitum, domi multis lachrymis ac precibus noctem pavigilem consumisse, orantes Dominum ut ipsi loquuntur, πληροφορῆσαι τὰς ἀδενεῖς ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς προγεγονότιν· quae vetus interpres reddit: Certificare infirmos nos de prius factis. Thom. SMITH. ut nos infirmos

infirmos certiores faceret de iis quæ prius acta fuerant. RUINARDUS fere eodem modo: *ut nos infirmos, de iis quæ facta fuerant, certos faceret.* Ast quæso, qua ratione hæc constare possunt! Socii B. Martyris modo asseveraverant, se eorum, quæ cum S. Ignatio gesta erant, testes fuisse oculatos; Ajunt enim, τέτων αὐτόπλαι γενόμενος, cur jam enixis precibus petunt, ut eos hac de re tanquam dubia Deus faceret certiores. Explicat Celeb. CLERI. CUS, orasse eos ut Deus ipsis plenam fidem faceret accepti Deo Ignatii Martyrii; verum ipse met conjecturæ suæ diffidens; cum doct. GRA. BE, argumentum vel saltem suspicionem νοθείας hujus Martyrii clausulæ vult inducere: verum frustra! Præpositio enim ἐπὶ cum Dativo sæpe per significat, ut Philipp. III. 9. ἐπὶ τῷ πίστι per fidem consensu Interpretum. vide & Marc. IX. 39. Hegesippus, (apud Euseb. H. E. lib. II. c. 23.) de S. Jacobi testimonio, D. JESU publice Hierosolymis redditio, ait πολλῶν πληροφορηθέντων -- ἐπὶ τῷ μαρτυρίᾳ i. e. juxta H. VALESIUM, cum multi hoc testimonio (h. e. per hoc testimonium) confirmati fuissent. Vera itaque interpretatio est: Orantes Dominum ut nos adhuc (ad tanta sustinenda) infirmos per modo gesta confirmet.

VIII. JUSTINUS MARTYR in operibus editis satis amplam præberet observationum messem, haud exceptis Apologiis ex accurata Doct. Grabe editione. Verum cum textus Correctiones Criticæ plurimis afferant tedium; Hac vice unicam tantum ex I. Apologia apponam. Queritur S. Martyr §. XXXII. quod, cum in Orbe Romano tanta Religionum diversitas toleretur, Christiani

ani soli ob Cultus discrepantiam tanquam malefici ad necem rapiantur: Atqui, inquit, id unicum nostrum crimen; *Nos non eosdem vobiscum colere Deos, neque mortuis libamina & nidores adipum καὶ ἐν γραφαῖς σεφάνες καὶ θυσίας offerre.* At quales sunt & quid significant ἐν γραφαῖς σέφανοι? Corrigit Doct. GRABE ἐν ῥάφαις, putatque id eleganter dictum pro ῥαπίτες σεφάνες i. e. *sutiles coronas*. Sed pace Viri Docti hoc non est emendare, sed divinare: Evidem Coronas sutiles non ignoro, Salliorum enim sacris ac cœnis solemnes erant, teste PLINIO *Hist. Naturæ* lib. XXI. §. VIII. Verum Christiani non tantum *sutiles Coronas*, aut *longas Coronas* L. L. XII. Tabb. prohibitas; Sed omnes a mortuis removebant Coronas; *Nec mortuos coronamus*, inquit Octavius Christianus apud M. NUC. FEL. §. XXXVIII. Qua morum diversitate effectum ut odii humani generis accusarentur Christiani. Alia igitur via insistendum & pro γραφαῖς levi mutatione scribendum ταφαῖς, ut dicat, *nec in exequis coronas & hostias offerre.* Haud dubie Pietas M. Antonini Aug. erga Viros Claros pridem defunctos, caussam Christianorum longe exosierem faciebat, quippe qui, teste Capitolino; *tantum honoris Magistris suis detulit, ut . . . Sepulchra eorum aditu, hostiis, floribus, semper honoraret.*

IX. Controversia haud spernenda hodie dum agitatur de Origine statorum jejuniorum a Christians observatorum, maxime autem de jejunio quadragesimali: Cujus omnium Consensu vetustissimum extat monumentum in fragmento Epistolæ a S. IRENÆO Lugdunensis Ecclesiæ Episcopo, ad Victorem Episcopum Romanum exaratæ; Qua Victorem horta-

hortatur ne propter feriæ Paschalis diversas opiniones integras a Communione abscindat Ecclesiæ. In qua Epistola post multa alia, referente EUSEBIO H. E. lib. V. C. XXIV. his etiam utitur verbis; Neque enim de die solum Controversia est, sed etiam de forma ipsa jejunii, ὡς μὲν γὰρ ὄσονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτὸς νησεύειν· ὡς δὲ δύο· ὡς δὲ πλειόνας· ὡς δὲ τεσσαράκοντα ὥρας ἡμερινάς τε καὶ νυκτερινάς σύμμετράσι τὴν ἡμέραν αὐτῶν. Quomodo autem posteriora verba interpungi & verti debeant, magna inter doctos lis est. Interpretatur Rufinus; *Quidam enim putant uno tantum die observari debere jejunium; alii duobus, alii vero pluribus; Nonnulli etiam quadraginta; ita ut horas diurnas nocturnasque computantes diem statuant.* Lectionem hanc & interpunctionem. secuti sunt Joh. Langus, Nicephori Interpres doctissimus, Christophorus & Henr. Savilius; Quorum etiam vestigia premit Beveregius, Ecclesiasticarum Constitutionum acerrimus Satelles. Econtra MUSCULUS Theologus Bernensis, ut & Henr. VALESIUS, Codicibus freti, aliter distinguunt, legentes postrema verba; *Nonnulli etiam quadraginta horis diurnis ac nocturnis computatis diem suum metiuntur.* Utraque pars dissentientem magnis & ineluctabilibus premit difficultibus. Priores angit quæstio; Quinam illi sint qui jejunando horas diurnas nocturnasque computantes diem statuant; Num qui unico die, vel pluribus, vel etiam quadraginta in jejunio transigant? Respondet Beveregius; Omnes: At si hoc verum Ireneus deserit suam thesin de αὐτοσβήτοσι τῇ ἔιδυτῃ τῆς νησείας Controversia formæ jejunii; proinde male subjungit καὶ τοιάτη μὲν ποικιλίᾳ τῶν ἐπιτηρούτων, talis quidem in observando jejunio varietas.

varietas. Saltem si ipsi propositum fuisset, quo demum convenirent, docere; Omnino scripsisset & μὲν ἀλλὰ πάντες ὥραις ἡμέρινας τε καὶ νυκτερινας η. τ. λ. Sed quod palmarium, quomodo possibile est, plures dies, nedum quadraginta jejunoando, per nocturnas æque ac diurnas horas emetiri? cum Christianorum primævorum jejunia consisterent in omnis cibi abstinentia. Verum nec *Musculi* & *Valesii* lectio, etsi melioribus Codicibus freta, benigniore utitur fato: Qualis enim dies ille quadraginta horis diurnis ac nocturnis commensuratus? At præter objectiones quibus se mutuo ad incitas redigunt utriusque interpunktionis Patroni, accedit magna difficultas quæ utrosque pariter & exæquo stringit, videlicet insana illa & barbara Constructio verbi συμμετρεῖν cum duobus Accusativis; ut enim latine dicimus *diem horis commensurare*, ita græce, ut notum est, ὥραις τὸν ἡμέραν συμμετρεῖν. Quod profecto Viros longe doctissimos monere imo convincere debuisset, laborare textum & manum medicam implorare. At dicet quis; Intercedit Codicum consensus; *Nicephori* & *Rufini* Auctoritas? audio, verum quanticunque hæc sint momenti, locum nostrum nec sanum nec integrum præstabunt, quocunque enim modo interpungatur, nil sani producit, nec unquam quisquam ita græce scripsit, nedum *Irenæus*, Vir doctus & cui lingua græca erat vernacula. Codicum Consensus, Rufini Auctoritas tantum probant, vitium antiquum, & Scripturæ apices sine mutatione esse servandos; omnigenam vero Contextus nequaquam præstant integritatem, ut saltem non deficiant duæ aut tres litteræ. Notum est illis qui talia tractant, quod

si duæ similes voces non longe a se invicem distent, unam ex illis facile effugere describentis attentionem, proinde excidere; Idem evenit loco quem ventilamus, excidit enim post ὥρας -- νυκτερινὰς vocula ὥρᾳ. Qua restituta omnia plana & integra erunt, postremaque periodus χωρίς sic se habebit ὡς δὲ τεσσαράκοντα ὥρας ἡμερινάς τε καὶ νυκτερινάς, ὥρᾳ συμμετρῶσιν ἡμέρας ἀντῶν. i. e. Non nulli quadraginta horis diurnis ac nocturnis (putant observari debere jejunium) horæ commensurant diem suum. Irenæus enim jejunii diversitatem commemorans a diebus transit ad horas, indicans, existere qui quadraginta horis continuis jejunio se macerent, de quibus, (relatione habita ad quadragesimæ observatores,) dici possit, diem suum horæ adæquare. Correctionem hanc, quæ sua evidenteria se probat, αξιόπιστον etiam reddit, simulque residuos de Codicum Consensu scrupulos tollit σύνοψις τῆς ἐναγγελικῆς ἴσοριας, in quam B. RHENANUS (in *Præf. ad Rufinum*) se incidisse refert, citante ipso Beveregio: ubi Irenæi verba sic leguntur: ὡς μὲν γὰρ μίαν μόνον ἡμέραν ἐνίστευον· ὡς δὲ δύο· ὡς δὲ πλείονας· ὡς δὲ μ' ὥρας μόνας ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς· ὥρας ἀντὶ ἡμέρας νησεύοντες. Ex quibus patet Auctorem Synopsis legisse in suo Codice, prout legi oportere contendō.

Cum de Correctionis veritate jam constet, non abs re erit hæc verba unà cum reliquis Irenæi fragmentis penitus considerare; Quæ nos docent tum temporis, imo longe antea, feriatum fuisse in Ecclesia jejunium Paschale, idque, saltem a Christianis quam plurimis, per quadraginta dies; Ait enim fuisse qui jejunii sui dies, horis com-

mensu-

mensurarent. Patet etiam tunc temporis nullam fuisse normam vel legem, quae illius durationem definiret, proinde in ejus observatione magnopere variatum fuisse: porro discrepantiam hanc non ex ἀταξίᾳ quadam, nec heri aut nudius tertius, sed diu antea exortam; statim enim verbis supra examinatis subjungit καὶ τοιαύτη μὲν ποικιλία τῶν ἐπιτηρεύντων, οὐδὲν ἐφ' ἡμῶν γεγονοῦσα. ἀλλὰ καὶ πολὺ πρότερον ἐπὶ τῶν πρὸ ἡμῶν, τῶν πάρα τὸ ἀκριβέστερον, ὡς ἐκεῖς πρατέντων, τὸν καθ' ἀπλότητα καὶ ἴδιωτισμὸν συνήθειαν ἔις τὸ μετέπειτα πεποικότων· quae omissis aliorum Interpretationibus, ita verto: *At hac Observantium varietas, non nostro primum tempore nata est; Sed longe antea Majorum nostrorum aero.* Qui, ut verisimile, non ad normam quandam exuctum jejunium observabant: Proinde modum hunc simplicem ac vulgarem, in posteros traduxerunt. Postremum patet Christianos omnes, quounque deum modo jejunia sua celebrarent, pacem tamen Ecclesiasticam inter se sartam tectam retinuisse: Ait enim Epistola: *Nihilominus tamen & omnes isti pacem inter se retinuerunt, & nos invicem retinemus, καὶ οὐ διαφωνία τῆς υντείας τὴν ὁμόνοιαν τῆς πίστεως συνίστοι, ita jejuniorum diversitas Consensionem fidei conservat.* Quibus perennis nemo non videt, nisi cui jam præjudicatum; nihil ab Apostolis de his statis jejunii fuisse constitutum. Præterquam enim quod talis νομοθεσία abludat a libertatis Evangelicæ genio; cuius libertatis strenui extitere vindices Apostoli; *Quis Christianorum a tramite ab illis ostendo discedere ausus fuisset, Quis declinantes tulisset, nedum pacem Ecclesiasticam cum ipsis coluisse?*

T A N T U M.

Dis-